

Stedelijk Ethisch Team Breda

Om als stad Breda voldoende stil te staan bij de impact van technologie en digitalisering voor de stad en de ethische dialoog hierover te voeren binnen het gehele publieke domein, heeft Breda een Stedelijk Ethisch Team opgericht. Dit document vormt het convenant voor samenwerking. In de appendix is de werkwijze van het Stedelijk Ethisch team opgenomen. Dit convenant wordt op 14 september 2023 tijdens de landelijke Citydeal-dag 'Een slimme stad, zo doe je dat' met Nederland en Vlaanderen in Breda gepresenteerd. Hiermee onderschrijven de bestuurders van de betrokken organisaties dat de adviezen van het Stedelijk Ethisch Team van belang zijn voor de stad. Met deze manier van werken willen we de ethische dialoog over technologie en digitalisering in Breda inhoud geven, toegankelijk en inzichtelijk maken voor iedereen.

Breda – Mindware

Augustus 2023

Convenant Stedelijk Ethisch Team Bredata

Breda digitaliseert. Niet alleen ons werkende leven, ook ons huis, de straat, school, de zorg en ons sociale leven. In Breda willen we de stad zijn waar de menselijke maat van digitalisering centraal staat. Tegenwoordig is iedereen met elkaar verbonden dankzij technologie, maar zijn we nog wel echt verbonden met elkaar? Met 'Bredata', het masterplan digitalisering dat in september 2020 door de gemeenteraad werd vastgesteld, zoeken we naar die balans: we hebben een *top of the bill* digitale infrastructuur en tegelijkertijd is er aandacht voor rust en ontmoetingen en kan iedereen meedoen.

Vanuit het Bredase motto 'Breda Brengt het Samen' willen we als stad stilstaan bij de impact van digitalisering: de digitale ethiek. Een lerend, stedelijk ecosysteem vormen van partners in het publieke domein op gebied van digitale ethiek: een stedelijk ethisch team. Waarbij de waarden van Breda Brengt het Samen te weten: Groen (duurzaamheid, natuur, bomen, park), Gastvrij (omzien naar elkaar, een openhouding, iedereen kan meedoen) en Grenzeloos (onbegrensd, creatief denken) een belangrijke rol spelen. Om zo van elkaar te leren, te reflecteren en samen te verdiepen en gezamenlijk een moreel kompas te ontwikkelen op gebied van de impact van technologie op ons leven en als stad. Het stedelijk ethisch team adviseert bij digitale ethische vraagstukken in de stad. Op termijn willen we dit team uitbreiden met inwoners en Bredase technologiebedrijven.

Voor Aristoteles (384-322 v Chr) bestond 'Het Goede' uit het juiste midden tussen twee ondeugden (de deugdenethiek). Dat juiste midden zijn de deugden. Wat het juiste midden inhoudt is steeds weer anders, afhankelijk van de plek en om wie het gaat. Met het stedelijk ethisch team willen we samen steeds op zoek gaan naar het juiste midden en op basis van al die gesprekken een moreel ethisch kompas ontwikkelen. Het stedelijk ethisch team wil ook andere Bredanaars – inwoners en organisaties – laten zien hoe je dit kunt doen, bijvoorbeeld met welke methoden. Op die wijze wordt het steeds helderder wat we als stad onder 'de menselijke maat van digitalisering' in Breda verstaan. Met dit convenant geven we hier samen vorm en inhoud aan.

Ondergetekenden:

1. Amphia Ziekenhuis
2. Avans Hogeschool
3. Stichting Alwel
4. Breda University of Applied Sciences
5. Gemeente Breda
6. Woningcorporatie Laurentius
7. Surplus
8. Urban Living Lab Breda
9. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Hierna, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven, gezamenlijk te noemen: partijen,

Gelet op:

Breda, het masterplan digitalisering voor de stad Breda, vastgesteld in september 2020 door de gemeenteraad van Breda.

Overwegende dat:

1. Breda Brengt het Samen ook de wijze is waarop we als stad vorm en inhoud geven aan digitale ethiek en ethisch maatschappelijke vraagstukken, dus samen met partijen in de stad;
2. Het goede doen in ethisch perspectief, ofwel het 'juiste midden' steeds afhangt van de situatie/context en daarmee dialoog vanuit verschillende perspectieven waardevol is;
3. De Breda Brengt het samen-waarden Groen, Gastvrij en Grenzeloos van belang zijn voor Breda;
4. De technologische ontwikkelingen zo snel gaan dat de werkwijze van dit team kan bijdragen aan minder handelingsverlegenheid en inzicht in methoden om de ethische impact van een technologie te bepalen waardoor we als team kunnen bijdragen aan een meer inclusieve techno-morele stedelijke besluitvorming;
5. Het streven is dat iedereen in Breda mee kan doen en er daarmee aandacht is voor digitale inclusie en de grondbeginselen van de democratie;
6. Partijen sinds najaar 2021 verkennend zijn gaan samenwerken op gebied van (digitale) ethiek voor de stad en hun organisatie. Dit verloopt zo positief dat partijen de samenwerking wensen voort te zetten in een meer gestructureerde vorm;
7. Partijen van elkaar willen leren op het sterk in ontwikkeling zijnde vakgebied van (digitale) ethiek;
8. De samenwerking tussen partijen gericht is op een kwaliteitsverbetering van de invulling van (digitale) ethiek voor de eigen organisatie en voor de stad;
9. Hiertoe benodigde afspraken vastgelegd worden in voorliggend convenant.

Komen het volgende overeen:**Artikel 1 Begrippen**

- a. Convenant: dit samenwerkingsconvenant
- b. Breda: het programma en programmateam digitalisering van de gemeente Breda voor Breda.

Artikel 2 Doel samenwerking

De technologische ontwikkelingen gaan erg snel en de impact van technologie op mensen kan groot zijn. Door samen te werken, met elkaar een ethische dialoog te voeren en te experimenteren met

diverse methodieken willen we als team bijdragen aan een inclusieve techno-morele stedelijke besluitvorming. Het stedelijk ethisch team wil een perspectief meegeven over de mogelijke impact van een bepaalde technologie voor de publieke waarden van de stad. En daarbij de betrokkenheid van inwoners bij technologische initiatieven (zo mogelijk) vergroten en verbeteren. Wanneer de situatie daarom vraagt kunnen dit ook maatschappelijk ethische vraagstukken zijn. Om op die wijze inhoud te geven aan een ‘menselijke maat van digitalisering’ in Breda.

Artikel 3 Samenwerkingsstructuur

1. Partijen werken samen in een overlegverband met de naam ‘Stedelijk Ethisch Team’.
2. Iedere partij levert minimaal één lid aan het Stedelijk Ethisch Team.
3. Als het door een partij aangedragen lid niet langer is verbonden aan de Partij die dit lid heeft aangedragen of het lid om een andere reden niet meer in staat of bereid is deel te nemen aan het Stedelijk Ethisch Team, wijst de Partij die het lid heeft aangewezen een ander lid aan.
4. Met de ondertekening van het Convenant wijzen de Partijen de in de appendix opgenomen ‘Werkwijze Stedelijk Ethisch Team’ genoemde personen aan als lid van het Stedelijk Ethisch Team.

Artikel 4 Taken van partijen

Partijen brengen casussen van henzelf dan wel derden in, met liefst een stedelijk perspectief waarbij digitale ethiek een rol speelt. Partijen nemen actief deel aan de dialoog en brengen methodes in om de dialoog te kunnen voeren. Vanuit het team van Bredata wordt gefaciliteerd in locatie, verslaglegging, catering en inhoudelijke sprekers/deskundigen indien gewenst.

Artikel 5 Uitgangspunten werkwijze team

Doel van het team is te leren en samen techno-morele inzichten te ontwikkelen die door/voor de gehele stad kunnen worden toegepast. Het stedelijk ethisch team voorziet de betrokken partijen – maar wellicht op termijn ook andere organisaties – gevraagd en ongevraagd van een digitaal ethisch advies. Wat ‘het juiste’ is, is steeds afhankelijk van de situatie. Het gaat er met name om dat het stellen van ethische vragen, het bevragen van ‘het juiste midden’ en het bevragen naar de menselijke maat van digitalisering een ‘gewoongoed’ wordt in Breda. Het stedelijk ethisch team wil graag dat er dialoog ontstaat over waarden die onder druk kunnen komen te staan óf worden versterkt door de impact van technologie¹. Hierbij is er ook oog voor digitale inclusie. Om als stedelijk ethisch team te kunnen komen tot een advies worden verschillende werkvormen ingezet.

¹ Waarden volgens Shannon Vallor: eerlijkheid, zelfbeheersing, nederigheid, gerechtigheid, moed, empathie, zorg, beleefdheid, flexibiliteit, perspectief, grootmoedigheid en techno-morele wijsheid (zie ook pag 95, Moral design and technology van Bart Wernaart)

Artikel 6 Vertrouwelijkheid en transparantie

Alle te bespreken casussen in het stedelijk ethisch team vinden in vertrouwelijkheid plaats, waarbij partijen er zich bewust van zijn dat de Gemeente Breda en de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant gebonden zijn aan de Wet Open Overheid en deze wet onder omstandigheden tot openbaarmaking kan verplichten. Met instemming van de betrokken partijen worden de inzichten na afloop in een geanonimiseerde versie openbaar gemaakt op de website van Bredata. Op deze wijze kan het stedelijk team een voorbeeld zijn en kan het anderen meenemen in het ethische leerproces.

Artikel 7 Maatschappelijke ethische vraagstukken

Inzet en startpunt van het stedelijk ethisch team zijn stedelijke digitaal ethische vraagstukken. Indien de situatie daarom vraagt kan het team ook worden ingezet op bredere (niet technologie gerelateerde) maatschappelijk ethische vraagstukken.

Artikel 8 Financiën

De inzet van partijen – inzet van werkuren – is voor rekening van de partijen. Het faciliteren van het stedelijk ethisch team wordt gefinancierd door Bredata.

Artikel 9 Inwerkingtreding en verlenging van dit convenant

Dit convenant treedt in werking na ondertekening door partijen en loopt door tot einde van het kalenderjaar. Het convenant wordt jaarlijks stilzwijgend verlengd, tenzij een van de partijen aangeeft wijzigingen te willen aanbrengen. Wijziging en/of aanvulling geschiedt schriftelijk, bij gelijkkluidend besluit van alle partijen. Opzegging door een of meerdere partijen geschiedt schriftelijk met een opzegtermijn van 1 maand.

Artikel 10 Nieuwe toetredingen tot dit convenant

Andere partijen kunnen toetreden tot dit convenant. Hiervoor is vereist dat alle reeds deelnemende partijen instemmen met de toetreding en dat de nieuwe partij zich conformeert aan de afspraken zoals vastgelegd in dit convenant.

Waarden volgens het Rathenau-instituut: privacy, veiligheid, rechtvaardigheid, autonomie, controle over technologie, menselijke waardigheid en machtsevenwicht (2017). VNG Handreiking Digitale Ethiek (2022)

Artikel 11 Slotbepalingen

Voor alle geschillen, voortvloeiend uit dit convenant, wordt door middel van (bestuurlijk) overleg naar een minnelijke oplossing gezocht. Dit laat het recht om een geschil voor te leggen aan de bevoegde burgerlijke rechter onverlet.

Dit convenant kan worden aangehaald als 'Convenant Stedelijk Ethisch Team Bredata'.

Aldus overeengekomen en opgemaakt op 14 september 2023,

Appendix

Werkwijze Stedelijk Ethisch Team

Wat is het Stedelijk Ethisch Team?

Breda digitaliseert. Niet alleen ons werkende leven: ook ons huis, de straat, school, de zorg en ons sociale leven. Breda wil de stad zijn waar de menselijke maat van digitalisering centraal staat. Tegenwoordig is iedereen met elkaar verbonden dankzij technologie, maar zijn we nog wel echt verbonden met elkaar? Met 'Bredata', het masterplan digitalisering, zoeken we naar die balans: we hebben een *top of the bill* digitale infrastructuur en tegelijkertijd is er aandacht voor rust en ontmoetingen.

Vanuit het Bredase motto 'Breda Brengt het Samen' willen we als stad stilstaan bij de impact van digitalisering: de digitale ethiek. Als stad willen we een lerend, stedelijk ecosysteem vormen van partners in het publieke domein op gebied van digitale ethiek: een stedelijk ethisch team. Om van elkaar te leren, te reflecteren en samen te verdiepen. En als team te adviseren bij digitale ethische vraagstukken in de stad. Op termijn willen we dit team uitbreiden met inwoners en Bredase technologiebedrijven.

Leden van het Stedelijk Ethisch Team

Het team wordt gevormd door functionarissen die een relatie hebben met digitale ethiek van organisaties in de stad die zich bezig houden met digitalisering in de publieke ruimte. De leden van het team zijn:

Amphia Ziekenhuis: Frank de Haan – manager kenniskern strategie en bestuur

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant: Jolande van Balen - programmamanager

Breda University of Applied Sciences: Marco van Leeuwen – senior docent/onderzoeker /beleidsadviseur

Surplus: Luuk van Schendel – adviseur innovatie

Woningcorporatie Laurentius: Rolf Andringa – informatiemanager (op korte termijn vervanger)

Woningcorporaties Alwel (en WonenBreburg): Ronald van Isselt – manager bedrijfsvoering Alwel

Gemeente Breda: Natascha de Rijke – functionaris Gegevensbescherming

Avans Hogeschool: lector dr. Ben Kokkeler, CoE Veiligheid & Veerkracht

Urban Living Lab Breda: Raymond Sparreboom

Nieuwe Veste / Taalhuis: Arjan Beune (op afroep)

Breda: Marieke Beekers, kwartiermaker Balans Breda en moderator begeleidingsethiek en facilitator van het Stedelijk Ethisch Team

Doel Stedelijk Ethisch Team:

Het stedelijk ethisch team wil een perspectief meegeven over de mogelijke impact van een bepaalde technologie voor de publieke waarden van de stad. Een lerende stad worden op gebied van digitale ethiek die vanuit een stedelijk perspectief kijkt, dus over de grenzen van de eigen organisatie heen. De Bredase inwoner centraal stellen in technologie of digitaliseringsvraagstukken: wat heeft de burger er aan? Wat betekent de digitalisering voor hem/haar/hen? Hierbij is er ook oog voor digitale inclusie. Daarnaast wil het team de betrokkenheid van inwoners bij technologische initiatieven vergroten en verbeteren.

Het stedelijk ethisch team kan actief worden benaderd (vanuit organisaties of inwoners) als er stedelijke vraagstukken zijn op gebied van digitale ethiek.

Streven Stedelijk Ethisch Team

- Weging/impactbepaling van technologie op de ethische waarden van de gemeente Breda worden in het besluit van de gemeente meegenomen. Dat de gemeente Breda bij het besluit over de inzet van mogelijk op grondrechten ingrijpende technologie ² en de doelen die zij nastreeft met bijvoorbeeld Breda waar redelijkerwijs mogelijk meeneemt of de toepassing/het gebruik passend is bij de ethische waarden van Breda;
- Dat de aandachtspunten die door het stedelijk ethisch team worden meegegeven ten behoeve van de besluitvorming waar redelijkerwijs mogelijk worden meegenomen in het besluit technologie al dan niet in te zetten;
- Dat bovenstaande niet alleen voor de gemeente Breda opgaat maar ook voor de organisaties verbonden aan het stedelijk ethisch team;
- Dat ook organisaties die niet verbonden zijn aan het stedelijk ethisch team, het stedelijk ethisch team kunnen vragen te adviseren over ethische vraagstukken bij gebruik van technologie;
- Een positief-kritisch tegenwicht bieden ten opzichte van de gangbare 'technologische onvermijdelijkheid';
- Borgen van de democratische grondbeginselen;
- Normaliseren van het gesprek over technologie in relatie tot ethiek (alles kan, maar moet je het écht willen?);
- Dat alleen die technologie wordt ingezet die aantoonbaar positief bijdraagt aan de relatie met de burger of de doelstellingen die voor de burger worden nagestreefd.

² Onder ingrijpende nieuwe technologie wordt bijvoorbeeld verstaan systemen en processen ter verwerking van persoonlijke informatie, het digitaliseren van de informatieverschaffing door de gemeente, de automatisering van het contact tussen burger en overheid, waaronder de mogelijkheid voor de burger om verhaal te halen.

Relatie met het stedelijk leertraject Bredata Talk of the Town

Het stedelijk ethisch team kan dilemma's en thema's inbrengen om het leertraject te verduidelijken of tijdens het traject verder uit te diepen. Op die manier ontstaat er een link tussen theorie en de dagelijkse Bredase praktijk.

Lerende werkwijze/aanpak

Het stedelijk ethisch team gaat 'al doende leren'. Dat wil zeggen dat ze op basis van casussen uit de praktijk of door anderen aangedragen, hun werkwijze gaan ontwikkelen en verder verfijnen. Op basis van de casus wordt een ethische gespreksmethodiek gekozen die het meest passend is bij het vraagstuk. Dit kunnen vraagstukken zijn die al hebben plaatsgevonden (voor een weging of evaluatie achteraf) maar ook interventies of projecten die nog moeten plaatsvinden. Of als een extra toets bij pilots. Om het vraagstuk te kunnen behandelen worden alle relevante betrokkenen uitgenodigd. En wordt geïnventariseerd welke stakeholders er zijn in relatie tot de casus. Bestuurders van de organisaties waar de casus betrekking op heeft, worden geïnformeerd dat er een onderzoek/advies op gebied van digitale ethiek plaatsvindt. Casussen worden behandeld op basis van vertrouwelijkheid. Adviezen worden niet (actief) openbaar gemaakt tenzij dit is afgestemd met alle betrokkenen of dat op grond van de Wet Open Overheid verplicht is. In een geanonimiseerde vorm worden er wel stedelijke lessen gevormd op basis van de casussen zodat deze ook kunnen worden geraadpleegd door anderen. Deze 'Bredase ethische inzichten' en (zo nodig) geanonimiseerde casussen worden gedeeld via de website van Bredata.

Samengevat is de werkwijze van het Stedelijk Ethisch Team:

- Vraagstukken selecteren voor een weging achteraf of juist voorafgaand;
- Inventariseren stakeholders vraagstuk;
- Uitnodigen betrokkenen vraagstuk;
- Informeren bestuurders onderzoek;
- Op basis van vertrouwelijkheid;
- Adviezen worden alleen in overleg (actief) openbaar gemaakt, tenzij de Wet open overheid tot openbaarmaking verplicht;
- Geanonimiseerde Bredase digitaal ethische lessen en casussen worden gedeeld op de website Bredata;
- In te huren experts / voorzieningen worden gefinancierd door het programma Bredata van de gemeente Breda tenzij anders afgesproken;
- Bredata faciliteert het stedelijk ethisch team – op termijn wordt het mogelijk zelfsturend;
- Op basis van geleerde inzichten kan het stedelijk ethisch team adviezen formuleren waarmee bestuurders bij Bredase vraagstukken passende waardenkaders kunnen kiezen;
- Streven is een lerende stad te zijn op gebied van digitale ethiek;
- Door de werkwijze van het stedelijk ethisch team wordt het steeds helderder wat we als stad onder 'de menselijke maat van digitalisering' in Breda verstaan.

Tekenblad:

1. Amphia Ziekenhuis

Rechtsgeldig vertegenwoordigd door

Functie

Handtekening

F.H. de Vlaan

Manager I&K Strategie en Bestuur

2. Avans Hogeschool

Rechtsgeldig vertegenwoordigd door

Functie

Handtekening

B.J.M. (Boud) Kouwelier
Rector
st.**3. Stichting Alwel**

Rechtsgeldig vertegenwoordigd door

Functie

Handtekening

Kono van Dongen

Bestuurder Alwel

4. Breda University of Applied Sciences

Rechtsgeldig vertegenwoordigd door

Functie

Handtekening

Jmit Sijdel

Voorzitter CVB

5. Gemeente Breda

Rechtsgeldig vertegenwoordigd door

Functie

Handtekening

B.W. van Rijssen

Directeur

6. Woningcorporatie Laurentius

Rechtsgeldig vertegenwoordigd door

Functie

Handtekening

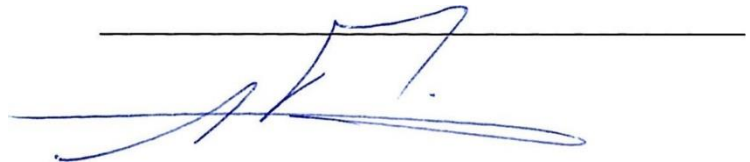
Paul van Roosmale
directeur-beheerder a.i.

7. Surplus

Rechtsgeldig vertegenwoordigd door

Functie

Handtekening

A.L. Maranus
lid RvB

8. Urban Living Lab Breda

Rechtsgeldig vertegenwoordigd door

Functie

Handtekening

Raymond Sporreboom
Programmanager

9. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Rechtsgeldig vertegenwoordigd door

Functie

Handtekening

Jolanda van Balle de Greef
Programmanager
